

I. *Din istoria bunelor maniere*

„Omul trebuie să-și orânduiască purtarea, gesturile ca și inteligența.”

Erasm, *Buna-cuviință pentru copii*

Odată cu începutul existenței sale, umanitatea a simțit nevoia unor reguli pe care să le respecte toți membrii dintr-o colectivitate.

Bunele maniere au evoluat concomitent cu societatea, variind de la țară la țară.

Egiptenii antici și alte popoare ale Orientului duceau între ele tratative orale și în scris, trimiteau și primeau ambasadori, declarau război și încheiau pace, făceau schimb de prizonieri. Toate aceste acțiuni aveau la bază anumite obiceiuri, erau executate într-o atmosferă solemnă și consfințite, de obicei, de „forțe cerești”.

Odată cu evoluția societății, pentru întreținerea relațiilor oficiale cu alte state, au început să fie numiți ambasadori.

„Ceremonialul ambasadorial” în timpurile acelea decurgea cu mare pompă. Astfel, în Grecia antică protector al solilor era considerat zeul Hermes. Tot el, conform legendei, ocrotea drumeții și negustorii. Solii purtau cu sine „sceptrele lui Hermes”. De un capăt al sceptrului, înfășurat cu lauri, erau întărite niște aripi de pasăre și două noduri împletite. Nodurile simbolizau istețimea, iar aripile – agerimea. Solul primea instrucțiuni, scrise pe două tăblițe sau pe cartele îndoite în două, – „diplome”. De aici a și apărut cuvântul „diplomație”.

Și în Roma antică ceremonia trimiterii solilor era deosebit de solemnă. Ei erau trimiși, de obicei, în grupuri de câte trei și mai multe persoane, până la zece – o întreagă ambasadă. Fiecare membru al ambasadei colegiale primea un inel de aur, care-i dădea dreptul să-și transporte bagajul peste graniță fără a plăti taxă vamală. În timpul călătoriilor pe mare solii erau însoțiți de o escortă de onoare din corăbii.

Poetul Ovidiu din Roma antică îi sfătuia pe tinerii îndrăgostiți să scrie cuvinte de dragoste pe fața de masă, muindu-și vârful degetelor într-o cupă cu vin roșu. Cu toate că astăzi nimeni nu moaie degetele în vin, vinul roșu se consumă ca un „simbol al dragostei”.

Din țările scandinave s-a împrumutat un obicei frumos, acceptat în toată lumea, conform căruia, locul de onoare la masă i se oferă celui mai scump oaspete.

Însă pe măsură ce societatea evoluează, unele dintre ele se dovedesc a fi anacronice, după cum altele variază de la țară la țară.

Etimologia cuvântului *etichetă*, cu sensul cunoscut de toată lumea, este semnificativă din acest punct de vedere. Oricât de surprinzător ar părea, „eticheta” (ceea ce se cuvine) are la origine o interdicție.

În parcul din Versailles, grădinarul-șef al lui Ludovic al XIV-lea a așezat inscripții prin care cerea să nu-i fie călcate în picioare peluzele proaspăt însămânțate. Cum aceste inscripții erau adesea ignorate de către nobilimea neatentă și aflată în con-

flict cu regele, bietul om a obținut din partea Maiestății Sale un decret care prevedea respectarea „Etichetei”. Astfel, cuvântul a intrat în limbajul curent.

*M*axime pentru meditație

Buna-creștere constă în a ascunde ce părere excelentă avem despre noi înșine și ce părere proastă avem despre ceilalți.

Mark Twain

Trei sunt în viața omenească lucrurile importante. Primul este să fii amabil. Al doilea este să fii amabil. Și-al treilea este să fii amabil.

N. James

*I*nvițație la lectură

Fetița care l-a luat pe „NU” în brațe

O poveste, cât de bună sau cât de proastă este, la urma-urmei, este o îmbinare de cuvinte. Asta se mai știe!

Dar de unde scot povestitorii cuvintele pe care le înșiruie și fac din ele povești (bune sau proaste)?

Asta nu se mai știe!

Fiecare are taina lui. Numai eu nu am taine. Vă spun ca să știți și voi: cuvintele care îmi trebuie pentru povești le scot din călimară. Am o călimară încăpătoare. Găzduiește toate cuvintele de care am nevoie.

Și uite așa toate bune și la locui lor, până într-o zi. Până în ziua când un cuvânt nu vru să iasă din călimară. Aveam nevoie de el, dar lui puțin îi păsa.

Muaii penița o dată, o muiai de două ori, de trei și de zece ori, dar cuvântul cu pricina nu se prindea de ea... Trasei călimara mai aproape și începui să-l rog:

— Hai, dragă, ce te codești atât.

Nimic. Niciun răspuns.

Văzând că nu iese cu vorbă bună, îi strigai:

— Ieși sau nu ieși?

Nimic. Niciun răspuns.

Mă enervai și începui să-l ameninț:

— Să nu te pui cu mine, că...

Tot nimic. Niciun răspuns.

Furios, mă uitai în călimară să-l zăresc pe prăpăditul de cuvânt care îmi făcea viața amară, să înfig penița în el și să-l scot fără să-l mai întreb dacă îi place sau nu. Dar nu-l zării. Cercetai cuvântul MUNTE, bănuind că s-a pitit printr-o văgăună a lui; pierdui o groază de vreme, răscolind străfundurile cuvântului OCEAN, întrebându-l dacă n-a văzut cuvintele PORT, FAR,

SUBMARIN și, disperat, întrebai chiar cuvintele BARCĂ DE SALVARE. Anunțai cuvântul MILITIE și, cu lacrimi în ochi, telefonai cuvintelor SPITAL DE URGENȚĂ.

Prăpăditul de cuvânt, care îmi făcea viața amară, nu era nicăieri. Nu mai știam ce să fac. Fără el nu mai puteam continua povestea. Când, după ce ciocăanii de câteva ori în sticlă, ieși din călimară cuvântul POLITEȚE. Mă salută și mă întreabă:

— Te deranjez?

Apoi ieși cuvântul HĂRNICIE. Îmi îndreptă foile de hârtie, suflă scrumul de țigară de pe masă, puse sugativa pe o pată de cerneală, luă paharul de apă și-l așeză pe farfurioară. Și, după el, ieși cuvântul PRIETENIE, care îmi spuse:

— Te văd necăjit. Nu te pot lăsa așa... Și, într-un glas, toate trei cuvintele POLITEȚE, HĂRNICIE, PRIETENIE continuară:

— Hai, spune-ne, ce cauți?

— Îl caut pe domnul NU. Fără el îmi este peste putință să termin o poveste începută. Am cercetat și am răscolit toată călimara. Domnul NU a dispărut fără urme. Unde să-l mai caut? Unde? Unde?

— Bănuiam, ziseră într-un glas cele trei cuvinte, bănuiam că pe el îl cauți. Ei, află că nu-i în călimară. E în altă parte...

— Și... Știți cumva unde-i? întrebai și în aceeași clipă mă ridicai cu gândul să-mi iau haina și să plec în căutarea fugarului.

— Stai, stai... mă potoli cuvântul PRIETENIE.

— Ia loc... mă pofti cuvântul POLITEȚE.

— Graba uneori strică treaba... mă povățui cuvântul HĂRNICIE. Și toate trei în cor:

— E mai puțin simplu decât ți se pare, o să se întoarcă cu greu înapoi. O duce prea bine acolo unde se află... S-a îngrășat, stă toată ziua picior peste picior și poruncește; nu-i mai ajungi nici cu prăjina la nas... Pe NU l-a luat o fetiță în brațe!

— Cum? mi se păru că auzisem prost. Pe NU l-a luat o fetiță în brațe? repetai ca să mă lămuresc.

— Da. Pe NU l-a luat o fetiță în brațe și nu-i mai dă drumul.

— Dacă, de pildă, vorbi cuvântul HĂRNICIE, îi spune mama: „Pune masa!” sau „adu apă!” sau „Mătură!”, fetița care l-a luat pe NU în brațe parcă nici n-ar auzi; ea aude, dar cum să pună masa, cum să aducă apă și cum să măture, dacă brațele îi sunt ocupate cu NU?

— Ori dacă, de pildă, vorbi cuvântul POLITEȚE, bunica vine de la piață, aducând două coșuri grele, fetița care l-a luat pe NU în brațe nu-i iese în cale să-i deschidă ușa. Parcă nici n-ar vedea-o. De fapt, ea o vede, dar cum să-i deschidă ușa bunicii, când are brațele ocupate cu NU?

— Ori dacă, de pildă, vorbi cuvântul PRIETENIE, o colegă o roagă să-i ajute să rezolve o problemă la matematică, fetiței care l-a luat pe NU în brațe nici nu-i pasă. De fapt, nu pot să cred că nu-i pasă, dar are brațele ocupate cu NU. Cum să mai ia creionul în mână și să ajute kolegei?

— Iată de ce, începură iarăși să vorbească într-un glas, credem că NU o să se întoarcă cu greu înapoi. O duce prea bine în brațele fetiței. Stă la căldură, n-are nicio treabă, e alintat și răsfățat. S-a umflat, că nici n-o să-l mai recunoști. Mai, mai că, de umflat ce-i, îl poți confunda cu cuvântul BALON.

— Vă rog, vă rog... ieși din gura călimării cuvântul BALON. Refuz să fiu confundat cu acest domn... Și, plutind câteva clipe prin cameră, cuvântul BALON mai zise: Refuz! Refuz cu desăvârșire! după care intră la loc în călimară.

— Și totuși ce-i de făcut? Ce-i de făcut ca să-l aduc pe domnul NU înapoi? Vă repet că fără el povestea mea rămâne neterminată. M-am împotmolit tocmai într-un loc unde am nevoie de el. În poveste există un băiat, care trebuie să-i strige unui bătăuș: NU, n-am să fug! NU mi-e frică de tine! Și fără NU reiese cu totul altceva, reiese că băiatul e un fricos. Ceea ce este o minciună gogonată. Trebuie neapărat să fac ceva ca să-l aduc pe acest anti-patic domn NU înapoi, în călimară. Unde stă fetița care l-a luat în brațe?

— Te conducem noi, se oferiră să mă întovărășească cele trei cuvinte.

HĂRNICIA înșurubă capacul călimării și-mi șterse penița ca să nu ruginească, POLITETEȚEA îmi ținu haina și mă ajută s-o îmbrac, PRIETENIA mă prinse de mână – și toți patru plecarăm spre fetița care l-a luat pe NU în brațe. O găsirăm dormind. NU, din brațele ei, era însă treaz. Mă zări și mi-o luă înainte:

— Nu mă întorc! îmi zise, în loc de „bună ziua”. Nicăieri n-am dus-o așa de bine ca în brațele acestei fetițe. Nu mă ruga! Nu țipa! Nu te enerva! Nu mă întorc!

Chiar atunci se auzi de afară glasul mamei fetiței:

— Hai, scoală-te, că e târziu! Pune masa, e aproape ora prânzului!

— Îndată! Răspunse cuvântul HĂRNICIE în locul fetiței. Și, cât ai clipi, așternu fața de masă, deschise bufetul și scoase farfuriile. Mai găsi vreme să împăturească în dreptul fiecărei farfurii și câteva șervețele de hârtie...

Apoi se auziră pașii bunicii. Cuvântul POLITETEȚE nici nu mai așteptă să audă bătăi în ușă. Alergă și o deschise. Dar pe ușă nu intră numai bunica.

Mai intră și colega fetiței care l-a luat pe NU în brațe. Până să-și dea seama colega cine o ajută, cuvântul PRIETENIE îi și descâlci problema.

Toate acestea se petrecură cât ai bate din palme. Când fetița se trezi și se dădu jos din pat, veni la ea mama și-i dădu un cotor de varză:

— Ia-l! Tare frumos ai așezat masa!

Apoi veni bunica și-i dădu un măr:

— Ia-l! Ești o fetiță săritoare.

Și nici colega nu se lăsă mai prejos.

— Am două nuci. Una ție și una mie!

Fetița întinse mâinile să primească darurile, dar, în clipa aceea... ei, bine, în clipa aceea îl scăpă pe NU din brațe.

Eu atât așteptam, îl apucau de-o ureche și, întovărășit de cuvintele care mă aduseseră la fetiță, plecai grăbit spre casă.

Pe drum observai ceva care, ca să fiu sincer, nu mă miră deloc.

Cuvântul HĂRNICIE rodea un cotor de varză. Cuvântul POLITETE mușca dintr-un măr. Cuvântul PRIETENIE mesteca un miez de nucă.

Dacă m-ar fi mirat, le-aș fi întrebat, iar ele mi-ar fi răspuns:

— Astăzi noi merităm darurile. Când o să le merite fetița, n-ai nici-o grijă, n-o să ne atingem de darurile ei.

Dar eu – repet – nu mă miram deloc. De fapt, nici nu mă interesa.

Ajuns acasă, îl aruncai pe NU în călimară și îl rugai pe cuvântul PAZNIC să-l păzească. Ca să nu-l mai poată lua nici-o fetiță și nici-un băiat în brațe.

Să stea în călimară și să vină de câte ori îl chem.

Așa cum îl chem acum ca să termin povestea.

După Octav Pancu-Iași

Superioritatea lui Napoleon

Văzând pe un nobil de la curtea sa că este cu un cap mai înalt decât el, Napoleon i-a spus acestuia mai mult în glumă:

— Într-o bună zi, am să șterg această diferență supărătoare, prietene!

Nobilul a comis greșeala de a încerca să-i dea replica:

— Înseamnă că vă supără, Maiestate, superioritatea mea!

Napoleon însă nici nu se sinchisi de insinuarea nobilului. Și îi spuse plictisit, parcă, și indiferent:

— M-aș fi supărat dacă exista o superioritate spirituală. Pe aceea o puteam învinge mai greu. Dar, în cazul tău, este pur și simplu vorba de o superioritate fizică, datorată unui noroc din naștere. Mi-e atât de ușor să o reduc la zero și să anulez un cap așezat pe un trup prea înalt!

După Petru Demetru Popescu

Despre virtute (faptă bună)

Fă bine, și-l aruncă-n drum.

Că

A face bine e totdeauna mai bine decât a face rău.

Binele, zic, nu se face

Numai la cine îți place,

Ci binele este bine

Să-l faci la fieștecine.

Chiar și

La cel ce te dușmănește,

Tu cu bine-i răsplătește.

Că

De te latră vreun câine,

Astupă-i gura cu pâine.

Știind că

Orice la voile tale

Cu răul nu-l scoți la cale.

Iar

Binele pe om îl scapă

Cu vreme de foc și apă.

Dar vei zice:

Să ne luăm după lume.

Și

Ce o face lumea să facem și noi.

Însă

Ce avem cu lumea? Lumea ca lumea, și noi ca noi.

Alții dacă ș-or scoate ochii, și noi nu o să ni-i scoatem.

Alții de o da în gârlă, și noi nu o să ne-necăm.

Fiecine ce face, pentru el este.

Cum își va așterne, așa va dormi.

Cum își va găti, așa va prânzi.

Nu trebuie să imităm decât pe-acei ce-i vedem făcând bine.

Că

Setosul bea apă din orice lac.

Mulți zic că

Răul cu rău se gonește

Și

Fă-i rău, că te pomenește.

Dar
Cât e cerul departe de la pământ,
Atâta n-are
Asemănare
Pentru că
Omul la rău aleargă cu armăsarul
și la bine merge cu carul.
Răul lesne îl face omul,
dar binele anevoie.
Și
Cu vremea toate se fac bune.
Numai
Vremea ce a trecut nu se mai întoarce.

Dar
Binele ce-l faci la oarecine,
Ți-l întoarce vremea care vine.
Vei auzi numai:
Vine binele ca albinele.
Și apoi
Bine, bine peste bine,
Când vine e tot mai bine.
Că
Cine face bine, bine găsește,
Cine face rău, rău-l însoțește.

Însă
Totdeauna fapta bună
Este tuturor cunună.
Căci
Fapta bună în viață
La nenorocire înalță.
Și
Faptele bune în lume
Îți las nemuritor nume.

După Anton Pann

Cuprins

<i>Introducere</i>	3
I. Din istoria bunelor maniere	4
II. Salutul	11
III. Prezentarea	15
IV. Arta conversației	17
V. Bunele maniere în viața de zi cu zi	28
VI. Vizita	40
VII. Bunele maniere când iei masa	45
VIII. Vestimentația	48
IX. Cadourile	52
X. Bunele maniere la școală	56
XI. Cum arată un om manierat	59